

Prekenboek

Een prekenverzameling uitgeven is hachelijk. De lezer mist de context van kerkdienst en geloofsgemeenschap en de actualiteit van het moment. Om dit gemis te boven te komen, moet een preek van een goed gehalte zijn om 'zo kaal' nog steeds zeggingskracht te hebben. In zestien essays, als preken gehouden, onderneemt Haan een speurtocht naar modern inzicht uit bijbelteksten. In elke tekst zit, aldus Haan, 'zinreserve'. Wat hij daar precies mee bedoelt, wordt niet duidelijk. Bevat elke tekst een portie zingeving die iedere generatie er (op)nieuw uit moet zien op te delven? Haan neemt ons mee in zijn belezenheid en zijn reizen naar het door mij geliefde Zambia en Accra (Ghana) bij de totstandkoming van de Accra-verklaring tegen wereldwijde economische uitbuiting. Een preek is geen essay; als Haan zich qua genre aan de essay gehouden had, had de bundel aan kracht gewonnen. / Alida Groeneveld

Roelf Haan, **Geloof dat bergen verzet. Protestantse essays.** Gorinchem/Utrecht: Relibris, 2009, 199 pag.
ISBN: 978 90530 2012 8, €19,50.

Jezus-onderzoek

Bijbelgeleerde Marcus Borg verbindt in zes hoofdstukken zijn geloofswereld met de verdiensten van de academische wereld op het gebied van Jezus-onderzoek. Hij laat zien dat beelden over Jezus, God en christelijk leven van elkaar afhankelijk zijn. Hij duidt Jezus als een geestrijk mens, wijsheidsleraar, sociaal profeet en grondlegger van een beweging. Deze begrippen werkt hij verder uit. Als hij dit verbreedt naar het Oude Testament, komt de narratieve theologie in beeld. De drie krachtige verhalen uit het Oude Testament: uittocht, ballingschap en priesterdienst vormen Jezus' achtergrond voor zijn boodschap. Ze zijn, aldus Borg, pastoraal gereedschap om het christelijk bestaan te verbeelden. In ieders levensreis als metafoor voor de relatie met God heeft een mens bevrijding, geborgenheid en aanvaarding nodig. Een aanrader voor een gesprekskring die een spade dieper wil. / AG

Marcus J. Borg, **Als met nieuwe ogen. De historische Jezus en waar het op aan komt in het geloof van vandaag.** Zoetermeer, Meinema, 2009 (3^e druk), 178 pag.
ISBN: 9789021136158, €16,90.

Kikker

Herman Heijn reist al een kwart eeuw met jongeren over de wereld, de laatste jaren onder de naam *Strangers no more*. Ontmoeting met elkaar en met God is steeds de rode draad. Dit boek is een verslag in woord en beeld over de reis naar Java en Bali rond het thema *Global Warming*. Korte teksten rond de Exodus-verhalen en het Onze Vader en mooie foto's maken de publicatie tot een prachtig boek om te lezen, kijken en mijmeren. De tweetaligheid (Nederlands en Engels naast elkaar) maakt het mondiaal bruikbaar. Onderweg kreeg het reisgezelschap de tien groene geboden aangereikt, hier als losse deurhanger bij het boek gevoegd. Een moderne variant van 'je zult het je inprenten'. Het 10^e gebod is ronduit prachtig: 'hervind je bron en verfris je geest'. Dat lukt met dit boek. / AG

Herman Heijn (tekst en fotografie), **Dansen met de gouden kikker. Global Warming & het Onze Vader.**

Vught: Skandalon, 2010, 144 pag.
ISBN: 978 90 765 6595 1, €17,50.

Joodse en Palestijnse tranen

Toen hij twintig was, ging Johan Snoek in het verzet en hielp Joodse onderduikers. Als veertiger werkte hij als predikant in Tiberias in de staat Israël. Elf jaar later werd hij bij de Wereldraad van Kerken benoemd tot secretaris voor de commissie 'Kerk en het Joodse volk'. Zo proefde hij de tranen van de strijdende partijen in het Midden-Oosten. Al die tijd hield Johan Snoek een dagboek bij, waarin hij noteerde wat de vele ontmoetingen hem deden en hoe zijn loyaliteit met de betrokkenen door het vuur van de beproeving ging. Dit materiaal verwerkte hij tot een pleidooi, waarin hij de kerk herinnert aan haar zorg voor de Joden en met dezelfde ernst aan haar zorg voor de Palestijnen. Jong en wendbaar argumenteert deze negentigjarige met zijn ervaringen, niet met 'standpunten'. Wie dit leest wordt niet beleerd, maar bewogen. / Maarten den Dulk

Johan Snoek, **Joodse en Palestijnse tranen.**

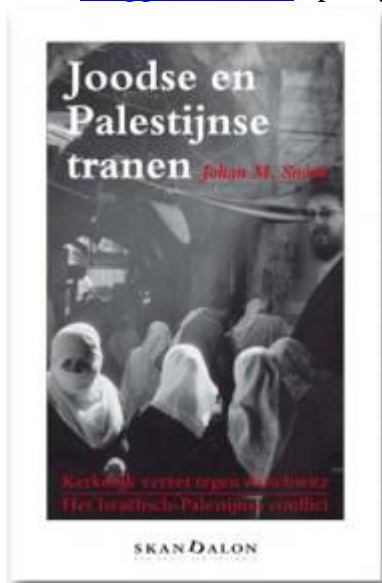
Vught: Skandalon, 2010.
ISBN: 978 90 76564 76 0, €12,50.

- [Over bruggenbouwers](#)

Recensie van 'Joodse en Palestijnse tranen'

Door [bruggenbouwers](#) op 27 juli 2010 – 06:08

Onlangs verscheen het boek *Joodse en Palestijnse tranen* van Johan M. Snoek. De ondertitels zijn 'Kerkelijk verzet tegen Auschwitz' en 'Het Israëliisch-Palestijns conflict'. Vanaf blz. 95 tot 127 geven Dick Boer, Maarten den Dulk, Wilken Veen en Anton Wessels hun eigen bijdrage. In het aanhangsel, blz. 79-94, vat Snoek zijn eerdere publicatie 'The Grey Book' samen, een boek waarin het verzet tegen de jodenvervolging van 1933-1945 door de niet-katholieke kerken in Europa en de VS wordt belicht.

Door: **Jaap Kraan**

Het is een prestatie dat iemand, geboren in 1920, er in slaagt om goed en samenhangend over de problematiek te schrijven. Snoek begint met een persoonlijke terugblik op de tijd in Israël in het eerste hoofdstuk. In hoofdstuk 2 beschrijft hij het kerkelijk verzet tegen de jodenvervolging in Nederland van 1940-1945. Opvallend is dat de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland duidelijk publiekelijk stelling heeft genomen tegen de Duitse gruweldaden jegens de joden. In het derde hoofdstuk schetst Snoek de ontwikkelingen na 1945. Men bezon zich op theologische uitspraken als zou de kerk de plaats van het joodse volk hebben ingenomen, de zogenaamde vervangingstheologie. Naast allerlei feiten geeft Snoek veel persoonlijke herinneringen door, zoals het bezoek aan gevangen Israëliische piloten in Damascus. Snoek signaleert het gevaar van de joodse kolonisten, 'bewapende zeloten die steeds meer een staat in de staat vormt' [p. 61]. In het vierde hoofdstuk maakt Snoek belangrijke aantekeningen bij

Jansens *Christelijke theologie na Auschwitz* en geeft hij commentaar op een uitspraak van de synode uit 2008: De synode schilderde de kerken te donker af en heeft te weinig oog gehad voor het kerkelijk verzet in oorlogstijd.

In de bijdragen achterin het boek schrijft Maarten den Dulk over het 'Recht op land'. Hij bespreekt daarin o.a. Marquardt, met wiens bijdrage aan de discussie hij niet onverdeeld gelukkig is. Mij is altijd de dissertatie van Peter Diepold bijgebleven, *Israels Land, Beiträge zur Wissenschaft vom Alten und Neuen Testament*, verschenen in 1972. Deze bijbels-theologische studie maakte duidelijk dat de gave van het land nooit onvoorwaardelijk is; geloof en gehoorzaamheid moeten corresponderen met het bezit van het land, zoals de Babylonische ballingschap treffend duidelijk maakte: Israël verloor het land, want het gedroeg zich goddeloos. In zijn bijdrage raakt Wessels aan dit accent: Als 'het volk zich niet gedraagt wordt het door het land uitgespuwd, zoals volkeren vóór hen (Leviticus 18:28)', p. 126. Slechts zachtmoedigen zullen de aarde beërven, voegt Wessels er aan toe, die deze gedachte kan baseren op de Bijbel en de Koran, p. 126. Het is een waardig slot van een interessant boek.

Ik heb niet veel drukfouten ontdekt; ik noem er één: Op p. 122, 9e regel van onderen had het woord 'joden' met een hoofdletter geschreven moeten worden omdat met dit woord de zin begint [of de punt had een ; moeten zijn].

Drs. J.D. Kraan [1945] is nu predikant in Bergum. Van 1978-1985 was hij staflid van het Christelijk Studie Centrum te Rawalpindi, Pakistan. Daarna werkte hij in Nederland tot 1989 om namens de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Unie 'School en Evangelie' het christelijk onderwijs toe te rusten voor de ontmoeting met moslim leerlingen en hun ouders. Hij was lid van de Midden-Oosten-sectie van de Gereformeerde Kerken in Nederland.